
Odbor za razvoj

2020/2134(INI)

14.1.2021

MIŠLJENJE

Odbora za razvoj

upućeno Odboru za vanjske poslove

o učincima klimatskih promjena na ljudska prava i ulozi branitelja okoliša u
vezi s tim pitanjem
(2020/2134(INI))

Izvjestitelj za mišljenje: Miguel Urbán Crespo

PA_NonLeg

PRIJEDLOZI

Odbor za razvoj poziva Odbor za vanjske poslove da kao nadležni odbor u prijedlog rezolucije koji će usvojiti uključi sljedeće prijedloge:

- A. budući da su posljednjih godina branitelji okoliša sve češće žrtve ubojstava, otmica, mučenja, rodno uvjetovanog nasilja, prijetnji, uzinemiravanja, zastrašivanja, kampanja ocrnijivanja, kriminalizacije, sudskog uzinemiravanja, prisilnih deložacija i raseljavanja;
- B. budući da je kriminalizacija branitelja okoliša rutinska praksa u mnogim zemljama i da se strateškim tužbama koje protiv njih podnose javne uprave izravni resursi, energija i fokus usmjeravaju dalje od samog djelovanja branitelja na dugotrajne i često neosnovane sudske postupke;
- C. budući da bi gospodarska kriza za koju se očekuje da će biti posljedica pandemije bolesti COVID-19 mogla potaknuti države da preusmjere sredstva namijenjena zaštiti okoliša kako bi potaknule kratkoročni gospodarski rast, što će dovesti do povećanog nasilja kako bi se zajednice prisililo da napuste svoja zemljišta i omogućilo njihovo iskorištavanje;
  1. naglašava da su zemlje u razvoju, uključujući male otočne države u razvoju, najizloženije klimatskim promjenama te da se njihovi aktivisti za ljudska prava i branitelji okoliša, koji su često pripadnici autohtonih ili tradicionalnih zajednica, suočavaju s višestrukim oblicima nasilja, od psiholoških i fizičkih prijetnji do ograničavanja slobode, sudskog progona, pa čak i ubojstava zbog branjenja svoje zemlje, baštine i okoliša od posljedica iskorištavanja prirodnih resursa; uviđa da su mjere koje poduzimaju branitelji okoliša ključne jer se na taj način za osobe koje žive na pogodenim područjima traže, osmišljavaju i šire održiva rješenja i mehanizmi za sprečavanje, otpornost i prilagodbu klimatskim promjenama;
  2. podsjeća da će kontinuirano uništavanje i degradacija bioraznolikosti ugroziti širok raspon ljudskih prava; žali zbog činjenice da su države posve zakazale u ispunjavanju cilja smanjenja stope gubitka bioraznolikosti; podsjeća da štetne posljedice degradacije ekosustava nerazmjerne snose siromašni te da su one ponekad glavni uzročnici siromaštva i društvenih sukoba; ponavlja da je dužnost država da učinkovito riješe problem uzroka gubitka bioraznolikosti, među ostalim uključivanjem obveza očuvanja i održivog korištenja resursa u šire razvojne politike; u širem smislu naglašava da države imaju obvezu ne samo štititi branitelje okoliša, nego i štititi ekosustave o kojima ovise ljudska prava velikog broja ljudi;
  3. naglašava da stanovništvo zemalja u razvoju izravno ovisi o bioraznolikosti u pogledu sigurnosti opskrbe hranom, zdravstvene sigurnosti i gospodarske sigurnosti; žali zbog činjenice da degradacija bioraznolikosti uzrokovana klimatskim promjenama i gubitak resursa koji iz toga proizlazi povećavaju ranjivost tog stanovništva te štete njihovim temeljnim pravima i njihovu dostojanstvu;
  4. naglašava činjenicu da se zemlje u razvoju ne mogu same nositi s posljedicama klimatskih promjena i da često ovise o međunarodnoj pomoći u pogledu kapaciteta za upravljanje krizama te sposobnosti prilagodbe klimatskim promjenama i njihova predviđanja; s tim u vezi podsjeća na obvezu koju su zemlje potpisnice Pariškog

sporazuma preuzele u pogledu mobilizacije najmanje 100 milijardi USD godišnje za provedbu aktivnosti ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama u zemljama u razvoju kako bi se ojačala otpornost pogođenih stanovnika;

5. poziva Uniju i države članice da na sljedećoj sjednici Opće skupštine Ujedinjenih naroda podrže globalno priznavanje prava na siguran, čist, zdrav i održiv okoliš;
6. ističe važnost ključne uloge aktivista za zaštitu okoliša u zaštiti temeljnih prava i dostojanstva onih na koje utječu posljedice klimatskih promjena; naglašava da su oni ključni za isticanje i zaštitu naših javnih dobara, a posebno područjâ autohtonog stanovništva i zajednice;
7. napominje da aktivisti za zaštitu okoliša često djeluju u opasnim okruženjima u kojima su rašireni oružani sukobi, prekomjerno iskorištavanje i krivolov, a degradacija okoliša i iscrpljivanje resursa samo povećavaju te napetosti;
8. izražava duboku zabrinutost zbog sve veće kriminalizacije i progona aktivista za zaštitu okoliša u zemljama u razvoju, koji su žrtve napada mnogih počinitelja kao što su oružane skupine, paravojne postrojbe ili privatne osobe, te zastrašivanja nekih vlada i multinacionalnih poduzeća koji u nekim područjima ulažu u projekte kojima se doprinosi iskorištavanju prirodnih, neobnovljivih resursa, što uzrokuje krčenje šuma, gubitak bioraznolikosti i kršenja ljudskih prava, što uglavnom utječe na žene, lokalne zajednice i autohtone narode; u tom pogledu podsjeća da autohtonim narodima imaju ključnu ulogu u održivom upravljanju prirodnim resursima i očuvanju bioraznolikosti; poziva EU da ne financira projekte koji bi mogli doprinijeti deložaciji autohtonih naroda iz njihovih domovina; preporučuje da države članice EU-a koje to još nisu učinile ratificiraju Konvenciju Međunarodne organizacije rada br. 169 o autohtonim narodima i plemenima; posebno poziva EU i njegove partnerske zemlje da priznaju i zaštite prava autohtonih naroda na običajno vlasništvo te kontrolu nad zemljištima i prirodnim resursima, kako je utvrđeno u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima autohtonih naroda i Konvenciji Međunarodne organizacije rada br. 169, te da poštuju načelo slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka omogućavanjem kolektivne registracije zemljišta; osuđuje svaki pokušaj deregulacije zaštite okoliša i ljudskih prava u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 i drugih kriza; izražava zabrinutost zbog položaja u kojem se nalaze branitelji okoliša i zviždači diljem svijeta; poziva Komisiju da podrži branitelje okoliša diljem svijeta i da osmisli akcijski plan protiv povećanog nasilja kojim se zajednice prisiljava da napuste svoja zemljišta unatoč pandemiji bolesti COVID-19;
9. ističe da, iako se napadi i prijetnje događaju svugdje u svijetu, posebni izvjestitelj UN-a za položaj boraca za ljudska prava navodi da je situacija posebno teška u Latinskoj Americi i Aziji, gdje neki međunarodni ulagači, poduzeća i lokalne vlasti ignoriraju opravdanu zabrinutost stanovništva; primjećuje da u mnogim slučajevima do sukoba i kršenja prava dolazi u kontekstu gospodarske nejednakosti i socijalne isključenosti; osuđuje sudski progon i kriminalizaciju aktivista za zaštitu okoliša u Amazoniji, gdje su napadi, ubojstva i progon aktivista za zaštitu okoliša u porastu; osuđuje sve veći broj napada na aktiviste za zaštitu okoliša u Hondurasu i njihov progon te nedavno ubojstvo aktivista za zaštitu okoliša iz Guapinola; napominje da je u posljednje tri godine zabilježeno 578 ubojstava branitelja prava povezanih s okolišem, zemljištem i autohtonim narodima; naglašava da su Filipini stalno na vrhu popisa zemalja u kojima je najopasnije biti borac za prava u području okoliša; ponavlja svoj poziv Komisiji da, s

obzirom na ozbiljnost kršenja ljudskih prava u zemlji i na to da nije došlo do znatnog poboljšanja ili spremnosti na suradnju filipinskih vlasti, pokrene postupak koji bi mogao dovesti do privremenog ukidanja povlastica u okviru općeg sustava povlastica plus (OSP+);

10. poziva Komisiju da osigura neovisnost studija procjene učinka uoči sklapanja sporazuma o trgovini i suradnji te provedbe razvojnih projekata, s posebnim naglaskom na mjerenu i sprečavanju njihova učinka na prava lokalnog stanovništva; inzistira na tome da se procjene učinka provode uz znatno sudjelovanje civilnog društva i lokalnih zajednica te da se zaključci propisno uzmu u obzir u gospodarskim sporazumima i razvojnim projektima; poziva Komisiju da ponovno procjeni provedbu projekata u slučaju kršenja ljudskih prava;
11. naglašava da branitelji okoliša u zemljama u razvoju imaju ključnu ulogu u zaštiti šuma i ekosustava te da zemljišta kojima upravljaju autohtoni narodi imaju niže stope kršenja šuma i bolje rezultate u pogledu očuvanja od zaštićenih zona koje ne uključuju autohtone narode;
12. izražava duboku zabrinutost zbog toga što će klimatske promjene dovesti do uništenja nastanjivih zemljišta, propadanja ekosustavâ i povećane dezertifikacije na određenim područjima, posebno u zemljama u razvoju; smatra da će u sljedećih nekoliko godina posljedice klimatskih promjena prisiliti mnoge da se presele jer njihovo zemljište više neće biti pogodno za život, što će dovesti do većeg broja ekoloških izbjeglica iz zemalja u razvoju i razvijenih zemalja; naglašava da je u tu svrhu i kako bi se zajamčilo očuvanje ljudskih prava i dostojanstva potrebno razmotriti međunarodno priznavanje statusa ekoloških izbjeglica; u vezi s time napominje da Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. ne obuhvaća zaštitu osoba raseljenih iz ekoloških razloga; poziva na pojašnjenje zajedničke terminologije, kako na međunarodnoj tako i na europskoj razini, u vezi s uvjetima koji se primjenjuju na osobe koje se sele zbog klimatskih promjena; u tom pogledu skreće pozornost na povjesnu odluku Vijeća UN-a za ljudska prava u predmetu Teitiota protiv Novog Zelanda kojom se priznaje da osobe koje bježe od katastrofa povezanih s klimom i prirodnih katastrofa imaju valjan razlog za traženje međunarodne zaštite u skladu s Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima; poziva Komisiju i države članice da razmotre tu presudu kao poticaj za pojašnjenje zajedničke terminologije na međunarodnoj i europskoj razini u vezi s uvjetima migracija uzrokovanih klimatskim promjenama te da poduzmu sve potrebne mjere kako bi se osigurala potpuna zaštita osoba raseljenih zbog klimatskih promjena u skladu s pravom EU-a i osigurao odgovarajući sustav azila te stvorili kanali za sigurnu i zakonitu migraciju; poziva EU i njegove države članice da u okviru reforme migracijske politike i politike azila Unije osmisle i donesu odgovarajuće mjere kao što su programi mobilnosti, ospozobljavanje i prekvalifikacija radnika koji dolaze iz trećih zemalja koje su posebno pogodjene negativnim učincima klimatskih promjena; poziva na upotrebu humanitarnih viza i privremenu zaštitu osoba raseljenih zbog iznenadnih katastrofa te na dugoročni prihvati osoba koje dolaze iz zemalja koje postaju ili su postale nenastanjive zbog klimatskih promjena;
13. smatra da uvođenje obvezujućeg zakonodavstva EU-a o usklađenoj i obveznoj dužnoj pažnji za poduzeća može pomoći u poboljšanju zaštite ljudskih prava i usklađenosti s ekološkim standardima u borbi protiv nekažnjavanja i klimatskih promjena u zemljama u razvoju te doprinijeti provedbi UN-ovih ciljeva održivog razvoja, Pariškog sporazuma

i ciljeva zelenog plana EU-a; naglašava da bi budućim zakonodavstvom trebalo uzeti u obzir posebne potrebe i prava žena te ranjivih skupina kao što su djeca i autohtonji narodi; poziva Komisiju da nastavi raditi na odobrenju obvezujućeg sporazuma UN-a o ljudskim pravima za transnacionalne korporacije; s tim u vezi pozdravlja plan Komisije da izradi zakonodavni prijedlog o toj temi kojim se žrtvama kršenja ljudskih prava jamči pristup pravosuđu te osiguravaju mehanizmi pravne zaštite i odgovornosti za pogodene zajednice; naglašava važnu ulogu privatnog sektora i ulaganja u borbi protiv klimatskih promjena; ističe dokazane koristi za poduzeća od uvođenja djelotvornih praksi odgovornog poslovnog ponašanja; ponavlja da bi sporazumi EU-a o trgovini i ulaganjima trebali uključivati obvezujuće i provedive odredbe za rješavanje problema klimatskih promjena, kršenja šuma, gubitka bioraznolikosti te zaštite prava autohtonih naroda i lokalnih zajednica s pomoću učinkovitog mehanizma praćenja i provedbe; smatra da bi iz razvojne perspektive revizijom trgovinske politike EU-a trebalo redefinirati, promicati i ojačati zaštitu okoliša i ljudskih prava; ističe da bi se obveze dužne pažnje u pogledu socijalnih i ekoloških pitanja te ljudskih prava trebale provoditi u okviru novih trgovinskih mehanizama, kao što su sporazumi o slobodnoj trgovini, sporazumi o gospodarskom partnerstvu, opći sustavi povlastica i sporazumi o ulaganju;

14. podsjeća da negativne posljedice klimatskih promjena narušavaju razvojnu perspektivu zemlje i pogoršavaju već postojeće nejednakosti kao što su rodne neravnopravnosti; ističe da klimatske promjene više utječu na osjetljivije skupine stanovništva, kao što su žene i djevojčice, te da žene čine 80 % osoba raseljenih zbog klimatskih promjena; pozdravlja obveze koje je preuzeo potpredsjednik Komisije Frans Timmermans u pogledu rješavanja problema rodnih nejednakosti koje su dodatno pogoršane zbog klimatskih promjena; apelira na Komisiju da uključi rodnu ravnopravnost i klimatsku pravdu u oblikovanje i provedbu svih politika koje imaju utjecaj na položaj žena i djevojčica te da promiče sudjelovanje pripadnica autohtonih naroda, boraca za ženska prava i svih marginaliziranih rodnih zajednica u okviru Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime;
15. poziva Komisiju da pažljivo provjerava da se infrastrukturnim i energetskim projektima financiranim raznim instrumentima razvojne suradnje i vanjske politike, uključujući one Europske investicijske banke, poštuju i ne ugrožavaju ljudska prava, ciljevi održivog razvoja, ciljevi Pariškog sporazuma u pogledu borbe protiv klimatskih promjena ili europski zeleni plan; naglašava da aktivnosti koje se financiraju putem institucija za financiranje razvoja bez pristanka ili smislenog savjetovanja s lokalnim zajednicama i marginaliziranim skupinama mogu predstavljati prijetnju borcima za ljudska prava i okoliš; u tom pogledu poziva da se pozorno ocjenjuje jesu li predloženi projekti izrađeni uz savjetovanje s autohtonim zajednicama i lokalnim stanovništvom te jesu li u njih uključeni njihovo iskustvo i znanje o lokalnoj ekologiji, ljudskim pravima i razvojnim potrebama; naglašava da bi se niz sukoba povezanih s okolišem mogao izbjegići prethodnim savjetovanjem s lokalnim zajednicama, autohtonim narodima i aktivistima za zaštitu okoliša te njihovim aktivnim sudjelovanjem; u širem smislu podsjeća da bi pristup temeljen na pravima trebalo operacionalizirati te strogo primjenjivati i poštovati u svim projektima koji se financiraju službenom razvojnom pomoći, posebno u pogledu prava stočara i autohtonih naroda, što podrazumijeva osiguravanje učinkovitih mehanizama za podnošenje pritužbi i pravnu zaštitu, u skladu s Preporukom Komisije 2013/396/EU od 11. lipnja 2013., posebno u slučaju da se klimatskim aktivnostima krše njihova prava; poziva Komisiju i države članice da povećaju potporu zemljama u razvoju kako bi se pronašla trajna rješenja za osobe

raseljene iz ekoloških razloga, uključujući autohtone narode, stočare i drugo ruralno stanovništvo čiji su tradicionalni izvori sredstava za život uništeni zbog negativnih učinaka klimatskih promjena, te kako bi mogli pronaći nove izvore prihoda koji su bolje prilagođeni klimatskim promjenama;

16. naglašava da su djelovanja aktivista za zaštitu okoliša potpuno u skladu s ciljevima održivog razvoja i da bi se sustavna provedba tih ciljeva trebala ostvarivati na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini;
17. poziva Komisiju da poboljša okvir za zaštitu boraca za ljudska prava i aktivista za zaštitu okoliša tako što će im omogućiti da budu bolje upoznati sa svojim pravima i zaštitnim mjerama od kojih bi mogli imati koristi te da ojača mrežu i poboljša povezanost organizacija uključenih u borbu protiv klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti u zemljama u razvoju i diljem svijeta; potiče države da uvide da su borci za bioraznolikost, koja doprinosi sigurnom, čistom, zdravom i održivom razvoju, također i borci za ljudska prava; u tom cilju poziva EU i njegove države članice da razmotre mogućnost dodjeljivanja pravne osobnosti prirodi, čime bi se ojačala pravna zaštita okoliša; poziva Komisiju da posebnu pozornost posveti različitim potrebama u pogledu zaštite žena koje se bore za ljudska prava, uzimajući u obzir njihovu ulogu kao snažnih pokretača promjena, posebno kada je riječ o djelovanju u području klime; u tom pogledu naglašava da je potrebno podržati izgradnju kapaciteta i ulogu žena kao edukatora i promotora promjena te zajamčiti odgovarajuće financiranje tih organizacija; podsjeća da su žene vode zajednica i aktivistice za zaštitu okoliša često žrtve represije, pa čak i ubojstava, kao što je slučaj s istaknutim aktivisticama koje su predložene i koje su ušle u uži izbor za nagradu „Saharov” Europskog parlamenta za slobodu mišljenja, odnosno Marielle Franco iz Brazila, ubijenom 2018., i Bertom Cáceres iz Hondurasa, ubijenom 2016.; poziva Komisiju da zahtijeva učinkovite istrage i privede pravdi osobe odgovorne za ubojstva aktivista za zaštitu okoliša; ističe odredbe Sporazuma iz Escazúa o međunarodnom pravu u području okoliša, posebno u pogledu međuovisnosti okoliša i ljudskih prava te potrebe za zaštitom aktivista za zaštitu okoliša; potiče Komisiju i države članice da sklope slične sporazume s drugim makroregijama diljem svijeta;
18. poziva Komisiju da predvidi odgovarajuću potporu lokalnim, regionalnim i međunarodnim mrežama branitelja okoliša kako bi im se olakšala suradnja i omogućilo da pojačaju aktivnosti i doprinos zaštiti prirodnih ekosustava; potiče mobilizaciju finansijskih sredstava za branitelje okoliša kako bi mogli uložiti u bolju opremu za učinkovitije promatranje područja koja su ugrožena klimatskim promjenama, kao i pružanje potpore za prikupljanje znanstvenih podataka i najboljih praksi, razvoj programâ obrazovanja o okolišu za prilagodbu promjenama u okolišu i razvojne projekte za poboljšanje okolišnih uvjeta i kvalitete života; potiče partnerske zemlje da donešu mjere za učinkovito uključivanje autohtonih naroda u mjere prilagodbe klimatskim promjenama i ublažavanja njihovih posljedica te da u tu svrhu osiguraju tehničku i finansijsku pomoć koja će izravno doprijeti do autohtonih naroda kako bi im se pružila potpora u samoupravi, nadzoru teritorija i upravljanju njime;
19. poziva Europsku uniju da podrži regionalni pristup kao odgovor na posljedice klimatskih promjena u zemljama u razvoju kako bi decentralizirane lokalne vlasti, lokalne organizacije civilnog društva i aktivisti za zaštitu okoliša imali veću ulogu u borbi protiv okolišnih, socijalnih i gospodarskih učinaka klimatskih promjena;

20. poziva Vijeće i Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD) da ojačaju primjenu svojih smjernica o potpori borcima za ljudska prava, da sustavno vode računa o mjerama za zaštitu boraca za ljudska prava te da, uz reagiranje na posebne situacije, razviju dugoročnu strategiju za što učinkovitiju zaštitu boraca za ljudska prava;
21. poziva Komisiju da pruži potporu državama pri uvođenju zaštitnih mehanizama i zakonodavstva kojima bi se definirali branitelji okoliša, prepoznao njihov rad i zajamčila njihova zaštita;
22. smatra da bi Vijeće i ESVD trebali Europskom parlamentu podnosići godišnje izvješće o djelovanju EU-a u području zaštite boraca za ljudska prava;
23. poziva na veću političku i finansijsku potporu borcima za prava u području okoliša i sustavno osuđuje odmazde protiv njih;
24. poziva EU da u skladu s Rezolucijom Vijeća UN-a za ljudska prava 40/11 od 21. ožujka 2019. olakša informiranje javnosti i njezino sudjelovanje u donošenju odluka o okolišu, uključujući civilno društvo, žene, djecu i mlade, autohtone narode, ruralne i lokalne zajednice, ne ograničavajući se samo na zemlje u razvoju nego djelujući na globalnoj razini.

INFORMACIJE O USVAJANJU U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

Datum usvajanja	14.1.2021	
Rezultat konačnog glasovanja	+: -: 0:	12 3 8
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Anna-Michelle Asimakopoulou, Hildegard Bentele, Dominique Bilde, Udo Bullmann, Catherine Chabaud, Ryszard Czarnecki, Gianna Gancia, Charles Goerens, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Pierfrancesco Majorino, Erik Marquardt, Norbert Neuser, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Michèle Rivasi, Christian Sagartz, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo, Bernhard Zimniok	
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Barry Andrews	

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

12	+
S&D	Udo Bullmann, Mónica Silvana González, Pierfrancesco Majorino, Norbert Neuser
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud, Charles Goerens, Jan-Christoph Oetjen
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Erik Marquardt, Michèle Rivasi
Ljevica	Miguel Urbán Crespo

3	-
ECR	Ryszard Czarnecki
ID	Gianna Gancia, Bernhard Zimniok

8	0
PPE	Anna-Michelle Asimakopoulou, Hildegarde Bentele, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Janina Ochojska, Christian Sagartz, Tomas Tobé
ID	Dominique Bilde

Korišteni znakovi:

- + : za
- : protiv
- 0 : suzdržani